

Skjemainformasjon

Skjema	Samarbeids- og utviklingstiltak for arkiv og museum 2012 (bokmål)
Referanse	490594
Innsendt	15.10.2011 20:11:47

Opplysninger om søker

Søker

Navn på organisasjonen	Norsk Maritimt Museum
Institusjonens leder	Espen Wæhle
Postadresse	Bygdøyenes 37
Postnummer / Poststed	0286 Oslo
Tlf. til organisasjon	24114150
Prosjektets kontaktperson	Inger Marie Egenberg
Tlf. til kontaktperson	24114167
E-post til kontaktperson	inger.marie.egenberg@marmuseum.no
Nettside	http://www.marmuseum.no
Org. Nr	NO 981518284

Opplysninger om prosjektet

Prosjekt

Søknaden gjelder Igangsatte flerårige prosjekter

- 6 Prosjekter som tidligere har mottatt utviklingsmidler og som søker om midler til oppfølging

Tittel på prosjektet I kjølvannet av båter fra Bjørvika

Sammendrag av prosjektet

Prosjektet vil utnytte utviklingspotensialet for båtarkeologisk konservering, samlingsforvaltning og formidling som eksisterer i forbindelse med blandt annet Barcode-prosjektet ved NMM. I samarbeid med partene er målsettingene rekruttering og kompetanseutvikling for arkeologisk trekonservering i Oslo-regionen, utredning av oppgraderingsbehov for NMMs konserveringsvirksomhet spesielt og av mulighetene for konserveringsrelaterte fellestjenester og magasiner for arkeologisk materiale generelt.

Prosjektbeskrivelse

Innledning:

Prosjektet "I kjølvannet av båter fra Bjørvika" ble definert som et treårig prosjekt fra og med 2011 til og med 2013. Det ble søkt om støtte til prosjektet første gang 15.oktober 2010. Prosjektet fikk midler, og aktivitetene i 2011 er foreløpig statusrapportert til Kulturrådet pr 1.oktober og etter avtale sendt til Liv Ramskjær. Herved prosjektbeskrivelse for 2012 og 2013, som i det store og hele er en videreføring og presisering av prosjektbeskrivelsen i fjorårets søknad. Det henvises derfor til denne.

Følgende tre hovedmålsettinger er definert i prosjektet:

1. Kompetanseutvikling og rekruttering innen arkeologisk trekonservering i samarbeid med konserveringsstudiet ved UiO og Konserveringsseksjonen ved Historisk Museum og Vikingskipshuset, ved kulturhistorisk museum, KHM.
2. Økt tilgjengelighet for fagpersoner og allmennhet til Bjørvikamaterialet i hele prosessen fra marinarkeologisk funnmottak via dokumentasjon og konservering til utstilling og/eller magasin. (Med Bjørvikamaterialet menes arkeologiske funn fra NMMs tre store utgravinger, Operaprojektet, Senketunnelprosjektet og Barcodeprosjektet, og dessuten også Sørenga-båtene 1-6 som er i KHM's varetekt. Sørenga 7 ble gravd ut

av NMM i Senketunnelprosjektet).

3. Utrede oppgraderingsbehov av konserveringskapasiteten ved NMM og utvikle samarbeid om mulige felles løsninger innen arkeologisk konservering og magasinering i Oslo-regionen mellom KHM og NMM

Målsetting 3 er todelt ved at det på den ene siden skal gjennomføres en utredning av nødvendige konserveringsfasiliteter ved NMM, som vil resultere i en form for kravspesifikasjon. Herunder er ett kriterium for oppgraderte konserveringsfasiliteter at de også skal bidra til å bedre tilgjengeligheten til materialet som er i prosess, slik målsetting 2 beskriver.

På den andre siden skal det utvikles samarbeid mellom de to institusjonene i Osloområdet som driver med arkeologisk konservering, nemlig Kulturhistorisk museum KHM, ved konserveringsseksjonen, og Norsk Maritimt Museum, NMM.

Kravspesifikasjon blir ferdigstilt i løpet av 2011, mens utvikling av et bredere og tettere samarbeid mellom institusjonene, også med gjenstandslinjen på konserveringsstudiet ved IAKH, UiO, kommer til å fortsette i hele perioden.

Med bakgrunn i behov og muligheter som de store forvaltningsprosjektene fra Bjørvika representerer, ønsker altså NMM, i samarbeid med KHM og IAKH ved UiO, å utnytte det faglige og strategiske utviklingspotensialet som disse prosjektene gir til å videreutvikle kompetanse og felles strategier innen arkeologisk konservering i Osloregionen, med spesielt vekt på trekonservering / båtarkeologisk konservering og annet vått, organisk materiale.

Men budsjettene i slike forvaltningsprosjekter gir ikke rom for å finansiere forskning og utvikling. Reglene er klare på det punktet og det er kulturminnemyndighetene ved Riksantikvaren som håndhever reglene og er godkjenningssinstans for budsjettene. Derfor må vi søke andre kilder for dette. Studier i form av master- eller PhD-grader er den mest nærliggende "paraplyen" å organisere slike FoU-prosjekter under.

Angående målsetting 1 og rekruttering av studenter til fagområdet

Som gjennomgått i søknaden fra i fjor er det to måter å ta mastergrad på innen konservering ved UiO, enten på den alminnelige måten som fulltidsstudent ved lærestedet i 2 år (som vi her kaller for skole-master), eller som ansatt ved en institusjon med relevante konserveringsoppgaver over en periode på 2-4 år (prosjektbasert master), og tilknyttet studiet på hel- eller deltid, alt etter hva varigheten på jobbengasjement og faglig problematikk tilsier.

Høsten 2010 startet et nytt kull av studenter opp ved konserveringsstudiet på skole-master'en, og de skriver oppgaver nå i løpet av høsten 2011. Vi har lyktes med rekrutteringsbestrebelsene i og med at en av studentene (av i alt fem) er midt i konserverings- og skriveprosess vedrørende riggutstyr fra Barcode-funnet (bestående av jomfrublokker i tre, tauverk og jernbeslag).

Fra høsten 2012 skal det tas opp nye studenter til "prosjektbasert master" med søknadsfrist om våren 2012. Prosjektbeskrivelse må foreligge på søketidspunktet.

Vi ønsket i utgangspunktet å ansette en av de omkring 6 konservatorene med storfag, som ennå ikke har tatt den prosjektbaserte mastergraden, i en 3-årig prosjektstilling. I Barcodeprosjektet har vi nok av både arbeidsoppgaver og finansiering til å gjøre det. Men da det viste seg at de aktuelle personene jobbet i faste stillinger fra før av, måtte vi tenke nytt. Det ble til at vi inngikk en avtale med KHM (vedlegg 1) om frikjøp av en av deres konservatorer, Brynjar Sandvoll, som tok sin konservatorutdanning i 2002 (B. Sandvolls CV, vedlegg 2). Brynjar skal ifølge avtalen arbeide på timebasis i inntil 700 timer i året, noe som vil si bortimot halvparten av et realistisk antall fakturerbare timer for ett årsverk. (På NIKU regner man til sammenlikning med at et årsverk kan romme 1500 fakturerbare timer og ca 200 timer til generell administrasjon). Avtalen baserer seg på en lovpålagt samarbeidsplikt mellom NMM og KHM i forvaltningssaker, og Brynjar kommer derfor til å arbeide hovedsakelig i Barcodeprosjektet i de timene han fakturerer NMM.

Dette får NMM bare et halvt årsverk ut av og ikke $\frac{3}{4}$ eller et helt slik Barcodeprosjektets framdrift godt kunne ha trengt. Men på tross av behovet for framdrift, og til tross for den relativt gode finansieringen av konserveringsoppgavene i Barcodeprosjektet, er vi likevel nødt til å være tilbakeholdne med å ansette flere. Dette skyldes de små og dårlig utstyrte konserveringslokalene som gir klare begrensninger for hvor mange vi kan være og samtidig jobbe effektivt. Man kan godt si at konserveringen ved NMM befinner seg i en permanent unntakstilstand. Det er et viktig første skritt å beskrive oppgraderingsbehovene i kravspesifikasjonen, men det er

oppfølgingen og de nødvendige investeringene som blir avgjørende (vedlegg 3 beskriver NMM's magasinsituasjon).

Masterstudentens timefordeling i 2012: For 2012 søker vi Kulturrådet om 350 timer betalt studietid, dvs halvparten av det antall timer NMM vil bli fakturert fra KHM i Barcodeprosjektet. KHM dekker den resterende delen av årverket.

Masterstudentens timefordeling i 2013: For 2013 kommer vi til å søke Kulturrådet om betalt studietid tilsvarende 600-700 timer, for at studieprogresjonen skal bli god nok. NMM betaler for de inntil 700 timer som skal faktureres i Barcodeprosjektet. Resten av årsverket dekkes av KHM.

Øvrige søknadsbeløp for både 2012 og 2013: Det søkes om driftsmidler for studenten med 15 000 kroner per studieår. Dette skal dekke kursdeltakelse andre steder enn ved IAKH (for eksempel ved treteknologimiljøet på Ås), og evt studiereiser som ikke kan dekkes av utdanningsinstitusjonen. Det søkes også om timer til prosjektledelse inkludert noe veiledning, med 150 timer i året for Inger Marie Egenberg. Disse timene vil hovedsakelig gå med til å planlegge og å gjennomføre ressursgruppemøter og en årlig workshop, dessuten til rapportering og formidling fra prosjektet. Det er beregnet et årlig driftsbeløp for ressursgruppemøter og workshop på til sammen kr 26 000. I tillegg søkes det om en todagers studiereise til Bergen for to konservatorer, en fra KHM og en fra NMM i forbindelse med at vi ser et felles behov for økt kompetanse på fiberidentifikasjon (et behov vi ble klar over gjennom samarbeid om identifisering av tauverk og tettingsmateriale fra Barcode). Timene til studieturen vil dekkes av institusjonene selv.

Masterstudiet kommer ikke til å avsluttes før i 2014: Vi må også søke om finansiering av studietid i ytterligere et kvart årsverk i 2014, men dette faller utenfor prosjektperioden til Kulturrådet siden denne er maksimalt 3-årig. Dette er like fullt nødvendig for en realistisk gjennomføringsmodell av det prosjektbaserte masterstudiet, men dette vil vi komme tilbake til senere.

Masterstudiets faglige problematikk

Innledning: Vi avholdt den første workshop'en i juni i 2011 (vedlegg 4), og der hadde vi mulige problemstillinger for masteroppgaven oppe til diskusjon. Fagmiljøet ble der og da enige om en aktuell problematikk som også hovedprosjektet Barcode og utstillingsprosjektet for den sjette av Barcodebåtene (BC6 Expo) gir optimale muligheter for å studere nærmere.

Om noen få uker blir den til nå største frysetørkeren i museums-Norge levert til NMM. Frysetanken er 6 meter lang og 1.2 meter i diameter. Her skal båtdelene til Barcode6 frysetørkes så snart de er ferdig impregnert, noe de blir til våren. Deretter skal BC6 bygges opp for å stilles ut i Bjørvika fra 2015 (i DnB NOR sitt nye hovedkontor i Bjørvika).

Faglig problematikk: Å bygge båt til utstilling er både spennende og utfordrende. Båtdelene som er i eik er relativt godt bevart og båten er så å si komplett. Båtdelene har tydelige spor på overflatene etter framstilling, sammenføyninger, verktøybruk, reparasjoner, overflatebehandlinger, slitasje og skader. De to-tre ytterste millimeterne av treverket er likevel kraftig nedbrutt og svært sårbare. Det har de blitt etter langsom bakteriell nedbryting gjennom 400 år under tunge og tette kulturlag og fyllmasser. De ytterste millimeterne må med andre ord håndteres svært forsiktig, mens tilstanden inni båtdelen består av godt bevart eik med relativt stor styrke og massetetthet.

Målet med konserveringen er tørre, håndterbare båtdeler med velbevart overflate og med riktige dimensjoner og form. Treverk som er velbevart slik disse båtdelene er inni, representerer en større utfordring når de skal tørkes enn om de hadde vært morkne og porøse tvers igjennom. Dette kan høres paradoksalt ut, men det skyldes de naturlige kreftene som alt treverk har. De beveger seg, krymper og sveller, i forskjellig retning i forhold til vekstretning og årringer. Impregneringen i polyetylen, PEG, sikrer at overflatene kan bevares, men bidrar i liten grad til å motvirke disse naturlige tørkebevegelsene.

For å motvirke deformasjon vil vi spenne opp båtdelene i form før frysetørking. For å unngå for mye press og trykk på de sårbare overflatene kommer vi til å bore hull gjennom treverket for bolter, og å sage spor for stållister eller dragere. Dette kan holde båtdelene fast i den formen vi ønsker at de skal ha etter tørking. Jo mer vi sager og borer i den enkelte båtdel, desto mer vil vi svekke de naturlige kreftene i treet. Men siden dette er arkeologisk tre sier det seg selv at vi ønsker å fjerne minst mulig av det originalmateriale. Masterstudiets hovedproblemstilling blir derfor av treteknologisk art: Å undersøke forholdet mellom den enkelte båtdel sitt skurmønster (dvs årringsretning

og struktur i treet) og hvilke naturlige krefter som sannsynligvis vil utløses når båtdelen tørker. Et resultat av studiet skal være velbegrunnede forslag til hvilke tiltak i form av utsparinger (boringer og saginger) som vil være mest mulig effektive og minst mulig destruktive.

Båtbygger Lars Stålegård, som har rekonstruert BC6 i full størrelse etter en pappmodell av båten i 1:5, vil også bli involvert i oppbygging av BC6 til utstilling. Modellen er basert på digital 3d-oppmåling av den enkelte båtdel foretatt av arkeologene ved NMM. (BC6-kopien ble døpt Vaaghals av Kulturrådets direktør og sjøsatt den 11.september i 2011). Pappmodellen ble også oppmålt digitalt i 3d, og den gir dermed utstillingsprosjektet for BC6 en fasit på formen på ferdig båt. Dette er en fordel allerede når vi skal utarbeide formene som båtdelene skal spennes opp og frysetørkes i. Den digitale 3d-modellen ble for øvrig finansiert av DnB NOR Sparebankstiftelsen som en del av utstillingsprosjektet BC6 Expo. Båtbygger- og treteknologikompetanse vil være viktige kunnskapsressurser for masterstudenten å trekke på.

Framdriftsplan

Framdriftsplan for hele prosjektperioden

Startdato	01.04.2011
Sluttdato	31.12.2013

Aktivitetplaner

Tittel	Fra dato	Til dato
25 % studier for masterstud. v UiO	01.01.2012	31.12.2012
2-3 ressursgruppemøter	01.01.2012	31.12.2012
50 % studier for masterstud. v UiO	01.01.2013	31.12.2013
2-3 ressursgruppemøter	01.01.2013	31.12.2013
En workshop i 2012	01.04.2012	31.12.2012
En workshop i 2013	01.04.2013	31.12.2013
Veiledning 2012 av masterstudent	01.04.2012	31.12.2012
Veiledning 2013 av masterstudent	01.03.2013	31.12.2013

Andre opplysninger / kommentarer om framdrift- / aktivitetsplan.

Det var ikke mulig å legge aktivitetene kronologisk uten å slette alle de som kom etter, men det framgår av tekst når aktiviteten skal foregå fordelt på 2012 eller 2013. Ressursgruppemøtene spres over hele året, men har etter planen 1/2 dags varighet hver. Vi avholder to workshop'er i 2011, og har behov for å følge opp denne aktiviteten videre i prosjektet med en workshop i året. I tillegg kommer NMM også tilbake med søknad for 2014 med de siste 25 % studieaktivitet for studenten, men det er utenfor prosjektperioden på maksimalt 3 år.

Samarbeidspartnere

Har du en samarbeidspartner?

Ja

Samarbeidspartner 1

Navn	Konserveringsseksjonen, KHM
Formell avtale?	Ja
Postadresse	Postboks 6762 St. Olavs plass
Postnr / Poststed	0130 Oslo
Kontaktperson	Anne Sommer-Larsen
Tlf. til kontaktperson	22851900
E-post til kontaktperson	anne.sommer-larsen@khm.uio.no
Rolle	Seksjonssjef ved Konserveringsseksjonen, KHM. Deltaker i ressursgruppe

Samarbeidspartner 2

Navn	Institutt for arkeologi, konservering og historie
Formell avtale?	Ja
Postadresse	Frederiksgt 3
Postnr / Poststed	0164 Oslo
Kontaktperson	Douwtje van der Meulen
Tlf. til kontaktperson	22859337
E-post til kontaktperson	d.l.v.d.meulen@iakh.uio.no
Rolle	Universitetslektor ved konserveringsstudiet, veileder og organisator.

Prosjektbudsjett

Prosjekt

Ettårig eller flerårig prosjekt? Flerårig

Er prosjektet pågående? Ja

Oppgi arkivsaknummer: 11/42-I

BUDSJETT FOR FØRSTE ÅR

Utgifter

Hva	Beskrivelse	Sum
Personalkostnader (lønn/overhead)	Prosjektledelse 5 ukeverk inkl veiledn	kr 123 500,00
	Studietid 2012, 350 timer	kr 175 000,00
	Prosjektjobbing 2012, 700 timer	kr 350 000,00
Varer/utstyr	Årlige driftsmidler stud	kr 15 000,00
Tjenester kjøpt av andre	Samarbeidskostn ressursgruppemøter	kr 6 000,00
	Samarbeidskosn, 1 x workshop	kr 20 000,00
Andre utgifter (spesifiser)	Studietur Bergen x 2 pers	kr 27 500,00
Totale utgifter		kr 717 000,00

Inntekter

Beskrivelse	Tilskudd bekreftet?	Sum
<u>Søknadssum Norsk kulturråd</u>		<u>kr 321 500,00</u>
700 Barcode-timer	Ja	kr 350 000,00
Egenfinans studietur	Ja	kr 19 500,00
Egenfinans adm.tid NMM	Ja	kr 19 500,00
Totale inntekter		kr 710 500,00

Kommentar til budsjett neste år

Det vil bli søkt om ytterligere midler i 2013: Prosjektledelse inkl veiledn 98000 + lønn masterstudent, ca 45 % av året, 325000 + drift masterstud 15000 + ressursgruppemøter 6000 + workshop 20000 = 463000,- I 2013: lønn masterstudent 306000 + drift masterstud 20000 + ressursgrmøter 8000 = 334000

BUDSJETT FOR HELE PROSJEKTPERIODEN

Utgifter

Hva	Beskrivelse	Sum
Personalkostnader (lønn/overhead)	Studietid, Barcode-jobb,prosjektled inkl egenfinan	kr 1 440 000,00
Varer/utstyr	Driftsmidler stud, studiereise 2012, egenf. tid	kr 77 000,00
Tjenester kjøpt av andre	ressursgr+workshop 2012 + 2013	kr 52 000,00
Andre utgifter (spesifiser)	Inklusiv første års tildeling	kr 130 000,00
Totale utgifter		kr 1 699 000,00

Inntekter

Beskrivelse	Tilskudd bekreftet?	Sum
<u>Søknadssum Norsk kulturråd</u>		<u>kr 777 000,00</u>
Egenfinans, prosj.ledelse 2011	Ja	kr 52 000,00
Prosj.jobbing Barcode 1400 timer	Ja	kr 700 000,00
Egenfinans studieturtimer	Ja	kr 39 000,00

Vedlegg

- vedl 1 jobbavtale NMM_KHM.pdf
- vedl 2 cv Brynjar.pdf
- vedl 3 Hangar B.pdf
- vedl 4 workshop I.pdf
- samarb_brev KHM.pdf
- samarb_brev IAKH.PDF